

FEMTI ÅR SIDEN FREDEN BRØT LØS

Minnene fra mai-dagene 1945 er mange og uforglemmelige. Selv var jeg fylt 18 år og skulle ta artium denne våren. Samtidig var jeg lotte i hjemmestyrkene, område D - 13240.

Det var forbudt å feire russetiden, men vi lot oss ikke stoppe og vi feiret i det skjulte. Søndag 6.mai hadde vår skole sin første russefest på Sjøengen Restaurant, Slependen. Stemningen var høy, men usikkerheten og utryggheten var ikke langt borte. En politibil med blålys, som stanset utenfor restauranten, fikk oss alle i en fart ned i kjelleren. Det var heldigvis ingen razzia, bare et vindu som ikke var skikkelig blendet. Politibilen forsvant igjen. Festen fortsatte til neste morgen og vi tok første tog hjem. Bortsett fra to, som tok toget den gale veien og havnet i Drammen, kom vi alle inn til Vestbanen mandag morgen 7. mai 1945. Da fikk vi høre de første ryktene om at tyskerne i Danmark hadde kapitulert. På skolen om ettermiddagen var det ikke lett å konsentrere seg. Spenningen var stor. Når og hvordan ville kapitulasjonen i Norge skje? Endelig kom rektor inn i klassen og kunne fortelle at tyskerne hadde kapitulert i Norge, og vi fikk gå hjem. Ute på gaten var det en merkelig stillhet. Vi så det første norske flagget vaie, folk gråt og omfavnet hverandre, kjente som ukjente.

Tyskerne hadde overgitt seg betingelsesløst. Men kapitulasjonen i Norge skulle først tre i kraft natten mellom 8. og 9. mai, så usikkerheten var der fortsatt. Det var hjemmefrontledelsens mening at 8. mai måtte bli en nasjonal frihetsdag og gjenspeile seieren. Derfor mobiliserte hjemmestyrkene i D 13 natten mellom 7. og 8. mai, og rykket inn i Oslo. Vi lotter ble også mobilisert. Heldigvis fikk vi ikke bruk for det vi hadde lært om førstehjelp. Vår oppgave ble å smøre smørbrød natt og dag til hjemmestyrkene. Når jeg ikke hadde vakt, var jeg russ. Det ble hektiske russedøgn. Vi ble møtt med velvilje overalt - ukjente mennesker inviterte oss inn til det som ble kalt kaffe. Vi bar nemlig russeluer, plagg ingen hadde sett på 5 år.

Store forandringer har skjedd på de 50 årene som er gått siden frigjøringen da jeg som 18-åring hadde vakt på kjøkkenet i Lærerinnelagets Hus. Som pensjonist, er jeg nå av og til på et annet storkjøkken, nemlig her på Henie-Onstad Eldresenter. Nå smører jeg ikke smørbrød, men steker vafler i mengder til Søndagsåpen kafe. I dag behøver jeg imidlertid ikke være redd for at kakerlakker skal falle ned fra taket og opp i matfatene. Materielt har vi fått det så meget bedre i dag, men den takknemligheten og gleden vi følte i frigjøringsdagene, kommer vi aldri til å oppleve igjen.

Sigrunn Bøhn

FREDEN KOM TIL BÆRUM PÅ SVENSK DEN 7. MAI 1945.

Alle visste at krigen var tapt for tyskerne. Men når ville de kapitulere, og ville de 400 000 tyskerne i Norge følge med? Dette var tanker som opptok alle - ikke minst de som satt i tyske fangeleire. På Grini ble det blåst til generalappell utpå dagen 7. mai. På podiet sto leirkommandanten og to kraftige, sivile personer. Det lovet neppe noe godt, trodde vi. Da sier vår norske leder: "Hør etter!" Så kom det med rungende røst: "*Jag är dosent Söderman, chef för de norska politistyrkorna. Jag är kommit hit tillsammans med kaptein Trofelt för att meddela Er att nu är Norge fritt och att ni snart skal bli fria*". Først ble det helt stille, men så stemte 4 - 5000 mann i med "Ja, vi elsker", og da fantes det knapt et tørt øye på appellplassen. Det ga en overveldende følelse å vite at 5 vonde år for det norske folk var over. Den faktiske kapitulasjonen trådte i kraft først neste dag, 8. mai, som er blitt frihetsdagen. Det var derfor en riktig "køpenickade" Söderman og Trofelt foretok. Med et lite svensk silkeflagg i hånden sa kaptein Trofelt: "Det er utrolig å tenke på at dette var den eneste legitimasjonen vi to hadde for å åpne fangeleirene i Norge". Dette var to store Norgesvenner og tøffe karer. Kanskje ikke så rart at dosent Söderman, som var svensk kriminal-ekspert, hadde tilnavnet "Revolver-Harry".

NR 18831

109282